

I. N. J.

DISSERTATIO GRADUALIS,
EXPLICATURA QUÆSTIONEM:
AN

**JURA JURANDA
NOVAM PRODUCANT
OBLIGATIONEM?**

QUAM

*Consens. Ampliss. SENATU Philosoph.
in Regia Academia Aboënsi,*

PRÆSIDE

MAG. **JOHANNES
BILMARK,**

HIST. & PHIL. PRÆF. PROF. REG. & ORD.

Publice ventilandam sistit

ANDREAS ORRÆUS,

WIBURGENSIS.

In Audit. Maj. d. VII. Julii Anni MDCCLXVI.

H. A. M. S.

ABOÆ

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

§. I.

Jusjurandum est adsertio religiosa, qua quis Deum ut vindicem invocat, si aut falsum dicat, aut fidem datam violet. Ex qua definitione luculenter sequitur, quod promissis & pactis accedens jusjurandum, magnum adeo illis addat momentum, ut majus aliud non concipi queat. Quum enim Deum, qui præsentia sua omnia implet, atque in abditos animorum recessus penetrat, nemo, licet Proteo etiam verusior fuerit, fallere queat, quum etiam sanctitas & justitia ejus non permittant, ut impunitum quempiam dimittat, qui majestatem Ejus temere læserit, vix ullius conscientia tam crassum obduxit callum, quin sentiat, se jurejurando tenerrime & fortissime obstringi. Immo necesse est, ut quos nec ipsa ratio nec Lex Divina, omnium mentibus impressa, in officio continere possunt, ipsos a fallendo deterreat metus pœnæ Divinæ; quæ quo senior, eo plerumque est gravior. Quare veteres Aegyptii jusjurandum vocarunt *μεγιστη των παρ ανθρωπων πιστη*, id est, *maximam inter homines fidem*. Habet hanc præterea utilitatem jusjurandum, quod, ut *Apostolus PAULUS* loquitur in Epist. ad Hebr. VI. 16. sit *παισης απλογίας πιστας*, id est, *omnis controversiæ finis*; sed quod commodum, cum explicare jam non liceat, nominalle sufficiat. Obligationis varias definitiones tradere solent Philosophi, sed quæ tamen verbis magis, quam re ipsa a se discrepant. Quisquis enim ad notionem, quam obligationi imponit usus loquendi, attenderit, mox animadvertit, quod per hanc *necessitas quedam moralis hominibus injungatur ad aliquid agen-*

agendum vel omittendum. Omnis autem necessitas moralis nititur rationibus, ex indole actionis & circumstantiarum petitis; adeoque res eodem redit, si ve obligationem definiamus *per necessitatem moralem aliquid agendi*, si ve etiam *per connexionem rationum si ve motivorum cum actione*. Dicunt quidem nonnulli, obligationem esse *necessitatem moralem aliquid faciendi a jure superioris profectam*, quam tamen necessitatem nos potius *mandatum seu jussum* esse dicendum arbitramur. Hæc obiter ad rem vero pertinet, quod convenientiam allatarum definitionum pridem agnoverint Moralista. Cum itaque omnis obligatio nitatur motivis, hæc autem non unius ejusdemque sint generis, sed alia aliis fortiora, fortius autem vincat debilius, ergo diversi dantur obligationum gradus, & una obligatio alteram sufflammat nonnunquam atque elidit. Quocirca verbo tantum observamus, quod cum in vitiis motiva cum actionibus conjungi subinde videantur, hæc autem vel futilia sint vel speciosa tantum, adeoque in utroque casu pro nullis habenda, ex neutra definitione rite intellecta confici potest, quod ad mala detur obligatio.

§. II.

Ad promissa & pacta legitima, seu physice simul atque moraliter possibilia, servanda homines obligantur. Promissum enim est sermo, quo quis adfirmat, se velle alteri aliquid præstare. Cum vero alter huic convenienter rationes suas subducatur, igitur qui promissum non servat aut fidem datam non liberat, facit, ut alterius rationes turbentur, & ut minus suo

plerumque habeat. Lædere autem aliquem, est efficiere, ut quis minus iusto habeat. Ergo qui re ipsa non præstat, quod alteri addixit, & quod non solum in potestate ipsius fuit, sed etiam legibus non repugnavit, is alterum lædit. Sed ex tenore legis Naturalis nemo est lædendus, consequenter promissa legitima sunt servanda. Præterea qui promissa modo dicta non servat, temerariis ausis hoc consequitur, ut alii fidem ipsi non facile habeant; quo modo promittens, existimationis suæ haud exiguam jacturam facit. Sed Lex Naturæ cuique injungit, suam conservare famam, ergo quisque liberabit fidem, ut maximum generis humani vinculum & sanctissimum pectoris bonum. Quod erat prius.

Pactum est promissum mutuum de iis sibi invicem præstandis aut omittendis, quæ ad felicitatem humanam promovendam pertinent. Sicut igitur per pacta indigentia nostræ quodammodo subvenimus, idque agimus paciscentes cum aliis, ut nobis officia humanitatis & beneficentiæ, quæ ceteroquin a plerisque frustra expectamus, præstent; ita facile patet, quod ne societas quidem ulla consistere diu queat, nisi pactorum fides maneat integra; consequenter pacta, quibus nullum adhæret vitium, ab utroque paciscente jugiter sunt servanda. Allatæ rationi aliam addo. Generalis est Juris Naturalis Canon: *Quod nobis fieri nolumus, idem nec aliis facere debemus.* Enimvero vix quidquam tam ægre nos habet, quam cum pacta inita non servantur. Ergo homines obligantur ad pacta physice & moraliter possibile servanda. Quod erat alterum.

COROL. Contingit nonnunquam, ut vel plura promittamus vel plura pacta ineamus; quibus igitur singulis per §. II. satisfacere obligati sumus. Sed cum inter illa promissa & pacta existere queat collisio, ut illis simul satisfacere humana conditio non permittat, igitur si plura aut fortiora fuerint motiva, quæ aliquem impellunt ad servandum pactum A, quam ad servandum pactum B; obligatio quoque ad servandum A major est, quam ad servandum B, per §. I. Ergo homines tanto magis obligantur ad promissa & pacta legitima servanda, quanto fortiores rationes eadem fuerint.

§. III. *Ad promissum aut pactum legitimum, cui iurjurandum accessit, servandum magis obligantur homines, quam ad promissum aut pactum non iuratum.* Designent enim A & B duo promissa aut pacta, ad quæ servanda pares primum rationes a, b & c homines obstrungunt, sed muniatur postmodum pactum A iurejurando; quo ipso ingens illi momentum accedit per §. I. Vocetur hoc D. Igitur per §. I. obligatio ad promissum vel pactum A servandum est ut $a + b + c + D$; obligatio autem in altero casu est ut $a + b + c$. Enimvero $a + b + c + D > a + b + c$; ergo etiam obligatio ad promissum vel pactum A servandum major & fortior est, quam ad B servandum.

§. IV. *Ad promissa aut pacta, quæ res sive physice sive moraliter impossibiles concernunt, servanda homines non obligantur.* Veritas hujus propositionis statim patet ex canone morali: Quod impossibile nulla sit obligatio. Si vero quis hunc plenius evolutum desideret, sequentia accipiat. Physice impossibile dicimus;

quicquid per vires humanas effici nequit; moraliter autem impossibile, quicquid legibus sive Divinis sive humanis contrarietur. Ex quibus apparet, quod in phylice & moraliter impossibilibus addit momentum quoddam rationis infinitum, ad quod actiones humanæ pertingere vel non possint vel non debeant. Ponamus igitur, quod a, b & c sint rationes, quæ actionem quandam phylice vel moraliter impossibilem svadere videntur, D autem dissuadens momentum; erit D respectu tam singulorum terminorum a, b, c , quam intuitu totius seriei $a + b + c$ infinitum, ergo a, b, c , respectu ipsius D evanescunt plane, & consequenter in præsentī casu nulla sunt actionis motiva. Enimvero omnis obligatio nititur motivis per §. I. *Ergo ad promissa & pacta, quæ res sive phylice sive moraliter impossibiles concernunt, homines non obligantur.*

§. V. *Promissum aut pactum illicitum, per iurjurandum eidem accedens, non fit licitum.* Quisquis enim indolem promissorum & pactorum consideraverit, facile animadvertit, quod iurjuranda non pertineant ad essentiam eorundem, sed accidentia tantum sint. Quod quidem inde constat, quia in statu integritatis, si in eodem perstitissent homines, pacta utique ad iucunditatem vitæ obtinuissent, quæ vero iuribusjurandis firmare tanto minus erat necessarium, quod homines a fallendi artibus fuissent alienissimi. Enimvero accidentia & adesse & abesse possunt, salva tamen manente ipsa re; quare etiam iurjuranda non mutant naturam promissorum & pactorum. Ergo promiss-

missum & pactum illicitum, si vel maxime jusjurandum eidem accesserit, est & manet illicitum, nec unquam sit licitum. Quo tamen ipso suum jurijurando non denegamus momentum, quod tamen cum indole promissi & pacti vel stat vel cadit. Sicut enim Deo accepta sunt jurajuranda, quibus firmanur pacta in felicitatem generis humani tendentia, ita serio aversatur illa, quæ versantur circa illicita.

COR. I. Quicquid illicitum, id quoque moraliter impossibile. Ergo vi §. IV. ad promissa & pacta illicita, si vel maxime jusjurandum illis accesserit, homines non obligantur.

COR. II. Hinc etiam patet ratio canonis: *Quod male promittitur & male juratur, pejus servatur.* Qui enim promittit & jurat, se aliquod malum acturum, ille omnino peccat, at si idem revera facit, peccatum grave alio graviore cumulat. Quid? Quod ejusmodi homo in majestatem Divinam sit maxime injurius; cum enim sibi persuadet, promissum vel pactum propter accedens jusjurandum esse servandum, simul credat necesse est, tale jusjurandum Deo acceptum esse & ab illo probari. Sed jurisjurandi moralitas pendet ab indole promissi vel pacti, quod cum illicitum ponatur, talis homuncio admittit, Deum probare malefacta, id quod & cogitatu impium & dictu horrendum est.

§. VI.

Promissum aut pactum conditionatum per accedens jusjurandum non fit absolutum. Promissum enim vel pactum ita nititur conditione, ut, illa absente, promissum aut pactum pro nullo habeatur. Sed jusjurandum accedens magis tantum obstringit paciscentes ad promissum vel pactum sub data conditione servandum. §. I. Ergo jusjurandum non tollit conditionem. Constat adeo propositionis hujus veritas.

§. VII.

§. VII.

Jurajuranda novam non producant obligationem. Obligatio est connexio motivorum cum actione per §. I. Si igitur motiva ante praestitum jusjurandum fuerint a, b, c , quibus per jusjurandum accedit momentum D , tum quoniam jusjurandum tendit ad eundem finem, qui per promissum aut pactum definitur, motivam D erit homogeneum ceteris a, b, c . Ergo series $a + b + c + D$ non specie, sed magnitudine tantum differt ab $a + b + c$. Sed si enti cuidam augmentum quoddam reboris accedat, non sic tamen novum evadit, nec enim homo, qui variis exercitiis tam corporis quam animi vires auxit, novus deinceps seu alius est dicendus; ergo nec jusjurandum, negotium aliquod confirmans, novam producit obligationem. Illo Quod si jurajuranda novam producerent obligationem, tum sequeretur, quod promissa vel pacta per jusjurandum eis accedens aliam plane adsumerent indolem; ergo aut promissa & pacta illicita per jusjurandum ferent licita, aut ipsa, si quidem conditionata sint, mutarentur in absoluta. Quoniam vero neutrum horum fieri potest juxta §§. V. VI. Ergo nec jurajuranda novam producant obligationem. Quid? Quod si dictam modo obligationem producerent jurajuranda, vim omnem promissorum atque pactorum penitus nonnunquam tollerent. P. ne enim, me quidquam alicui promississe hoc omnino praestare teneor §. II. Accedat vero jusjurandum, quod, quia novam i. e. aliam producere obligationem statuitur, contrarium ejus, ad quod antea tenebar, jam erit faciendum, seu quod idem est, fidem datam fallere debeo, quod ut absurdum, ita jurajuranda novam non producant obligationem. Quibus adde, quod accessorium non tollat principale. Exemplo, res fiet adhuc clarior: Juravit quispiam, se nunquam pauperi ulli daturum Eleemosynam; sane si jusjurandum novam per se producit obligationem, etiam hic debet illud servare, & tamen, si servat, perpetuo peccat. Sed plura persequi prohibet tum festinatio tum curia domi-supellex, quare meditationibus nostris finem jam imponimus.

S. D. G.